

Ontmoeting

Simeon in de tempel

Henk Bouwmeester

Iedere keer als hij Hanna in de tempel ziet raakt hij weer van haar onder de indruk. Nog maar zeven jaar is zij getrouwd als in de bloei van haar leven, haar man sterft¹. Je zou denken dat zij opnieuw zou trouwen. Maar nee, zij heeft gekozen voor een celibatair leven. Dag en nacht dient zij de Heer met vasten en bidden in de tempel² en geeft zij als profetes woorden van God door³. Geen wonder dat iedereen in Jeruzalem en ver daarbuiten Hanna kent.

Zo opvallend aanwezig en toegewijd als Hanna is Simeon niet. Toch lijkt hij wel een beetje op haar. Ook hij woont in Jeruzalem⁴ en komt regelmatig in de tempel. Niet alleen met Pesach, het Weken- en het Loofhutzenfeest zoals de Thora gebod⁵, ook met het Chanoekafeest⁶. Want hij verlangt zo naar de komst van de messias⁷ en de vrede die Hij zal brengen⁸. Hoe vaak Simeon ook in de tempel komt, als profeet staat hij niet bekend. En ook over zijn leeftijd zwijgt de Bijbel⁹. Toch kennen velen in Jeruzalem hem als een vroom en integer mens. Meer nog: hij is vervuld van de heilige Geest¹⁰. Maar dat weet bijna niemand. Want de heilige Geest zal pas uitgestort worden nadat Jezus weer van de aarde naar de hemel is gegaan¹¹. Jezus is nog maar net op aarde gekomen¹², maar dat weet Simeon nog niet. Hij heeft weliswaar iets gehoord over herders uit Betlehem, die een hemelse boodschap ontvangen zouden hebben¹³ over de geboorte van een Jezus¹⁴. Die zou de messias van God zijn¹⁵. Een dergelijke boodschap heeft hij ook eens gekregen¹⁶. Maar hij heeft daarbij, vanuit zijn traditie, aan een volwassen man gedacht¹⁷ die gezalfd is voor de ambtelijke dienst van God¹⁸.

Tot op een dag iets hem dringt naar de tempel te gaan¹⁹. Als hij de Schone Poort is binnengegaan en in de voorhof van de vrouwen staat²⁰, vallen hem de spiedende torens van de Antoniaburcht²¹ vreemd genoeg niet eens meer op. Hij heeft alleen maar oog voor die jonge vrouw²² met haar man en hun pasgeboren baby²³. Te oordelen naar hun kleding komen zij uit Galilea en hebben zij het financieel niet breed. Want de man heeft twee duiven bij zich voor het reinigingsritueel van de vrouw²⁴.

Maar waarom hebben zij hun baby meegenomen? Is dat soms hun eerstgeboren zoon? Willen zij hem aan de HEER opdragen²⁵? Daarvoor hoeven ze toch niet naar de tempel. Die vijf sjekel losgeld²⁶ kunnen ze immers veel gemakkelijker aan de priester in hun dorp betalen. Zijn zij soms niet meer zo gewenst in hun dorp²⁷. Of is hun baby zo bijzonder dat...

Opeens weet Simeon het! Dat kind is de messias! God heeft woord gehouden! Zo vlug hij kan loopt hij naar de man en de vrouw. Hij neemt het kind in zijn armen en juicht het uit²⁸. De messias is gekomen²⁹! Nu kan hij in vrede verder leven³⁰. Nu zal het licht worden. Niet alleen voor Joden, ook voor heidenen. Halleluja!

¹ Lucas 2:36: (...) Hanna, (...) was hoogbejaard; vanaf haar huwbare leeftijd had ze zeven jaar met haar man geleefd.

² Lucas 2:37: Ze was altijd in de tempel, waar ze God dag en nacht diende met vasten en bidden.

³ Lucas 2:36a: Er was daar ook een profetes, Hanna.

⁴ Lucas 2:25a: Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon. Hij was een rechtvaardig en vroom man, die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken, en de heilige Geest rustte op hem.

⁵ Deuteronomium 16:16: Driemaal per jaar moeten alle mannen dus voor de HEER, uw God, verschijnen op de plaats die hij zal kiezen: voor het feest van het Ongedesemde brood, het Wekenfeest en het Loofhuttenfeest.

⁶ Het Chanoekafeest had alles te maken met vrijheid. Ongeveer twee eeuwen voor de geboorte van Jezus werd het Joodse volk onderdrukt door de Grieken en de tempel ontwaard nadat de Grieken daar varkens geslacht hadden. Het Joodse volk kwam toen in opstand. Na een bloedige strijd werd onder leiding van Juda de Makkabeeër Jeruzalem heroverd. Toen zij de tempel binnengingen, zagen zij dat de Grieken daarin alles vernield hadden. Onder leiding van de hogepriester werd toen de tempel weer in ere hersteld. De hoge menora die in de tempel stond, was door de Grieken omgegooid en moest weer rechtop gezet worden. Nadat dit gedaan was, merkten de priesters dat er geen oliekruiken meer waren, één van hen vond echter nog een klein kruikje, met daarin alleen nog maar genoeg heilige olie om de menora één dag te laten branden. De menora werd aangestoken en de tempel werd heringewijd. De priesters wisten dat zij gauw op zoek moesten naar meer olie en tijdens dat proces hielden ze de menora goed in de gaten. De volgende dag brandde de menora nog steeds, de priesters begrepen hier niets van. De dag daarop ook nog. Acht dagen lang, totdat er nieuwe olie was voor de menora. En zo werd Chanoeka het feest van het licht en feest van de vrijheid.

⁷ Lucas 2:25: Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon (...), die uitzag naar de tijd dat God Israël vertroosting zou schenken.

⁸ Micha 5:3-4a Hij zal aantreden en hen als een herder weiden, bekleed met de macht van de HEER, zijn God, met de majesteit van diens verheven naam. Zij zullen veilig wonen, want hij zal heersen tot aan de einden der aarde, en hij brengt vrede.

⁹ In de Bijbel wordt, in tegenstelling tot de profetes Hanna, de leeftijd van Simeon niet genoemd. Iedereen neemt aan dat hij een oude man was. God belooft hem immers door de heilige Geest niet te zullen sterven voordat hij de messias gezien heeft (Luc. 2:26). En Simeon zegt, nadat hij de messias heeft gezien, laat mij nu maar in vrede heengaan (Luc. 2:29). Toch zijn er mensen die veronderstellen dat Simeon niet per se een man in de avond van zijn leven is geweest (zie bijv. <http://www.readwithopeneyes.blogspot.com/2005/12/how-old-was-simeon.html>).

¹⁰ Lucas 2:25: Er woonde toen in Jeruzalem een zekere Simeon (...) en de heilige Geest rustte op hem.

¹¹ De heilige Geest werd pas op eerste pinksterdag na Jezus' hemelvaart uitgestort. Zo had Jezus dat ook tegen zijn discipelen gezegd. (Joh. 7:39: 'Hiermee doelde hij op de Geest die zij die in hem geloofden zouden ontvangen; de Geest was er namelijk nog niet, want Jezus was nog niet tot Gods majesteit verheven.') Toch waren er voor die tijd mensen die vol van de heilige Geest waren. In het Oude Testament lezen we bijvoorbeeld dat rechters (Mozes, Otniël, Jeftha, Gideon en anderen), koningen (David) en profeten (Elia en Elisa) vol van de Geest waren.

¹² Lucas 2:26: Het was hem door de heilige Geest geopenbaard dat hij niet zou sterven voordat hij de messias van de Heer zou hebben gezien.

¹³ Lucas 2:8-10a: Niet ver daarvandaan brachten herders de nacht door in het veld, ze hielden de wacht bij hun kudde. Opeens stond er een engel van de Heer bij hen en werden ze omgeven door het stralende licht van de Heer, zodat ze hevig schrokken. De engel zei tegen hen:

¹⁴ Lucas 2:11a: vandaag is in de stad van David jullie redder geboren.

¹⁵ Lucas 2:11b: Hij is de messias, de Heer.

¹⁶ Lucas 2:26: Het was hem door de heilige Geest geopenbaard dat hij niet zou sterven voordat hij de messias van de Heer zou hebben gezien.

¹⁷ Zie eerdere voetnoot Micha 5:3: 'Hij zal aantreden en hen als een herder weiden, bekleed met de macht van de HEER, zijn God, met de majesteit van diens verheven naam.'

¹⁸ 'Messias' betekent 'gezalfd'. Bij de Joden is zalving een teken van goddelijke uitverkiezing. (Bron: http://www.katholiekederland.nl/abc/detail_object)

¹⁹ Lucas 2:27a: Gedreven door de Geest kwam hij naar de tempel.

²⁰ Lucas 2:28 verhaalt dat Simeon Jozef en Maria ontmoet en Jezus in zijn armen neemt. Dat moet op de voorhof van de vrouwen geweest zijn. Vrouwen mochten in het tempelcomplex niet op de plaats komen het brandoffer altaar stond. Mogelijk dat de ontmoeting plaats vond op de trap naar de Nicanorpoort die toegang gaf tot de voorhof van de priesters.

²¹ Omstreeks 35 voor Chr. heeft Herodes de Antoniaburcht herbouwd. Omdat hij beducht was voor de politieke invloed van de hogepriesters van Israël wilde hij goed in de gaten houden wat er in de tempel gebeurde. In de Romeinse tijd was er tijdens de Joodse feestdagen altijd een cohort Romeinse soldaten in de burcht gelegerd die zich dan gewapend en zichtbaar opstelden. (Bron: Wikipedia)

²² In onze tijd wordt wel verondersteld dat Maria hooguit een jaar of zestien geweest moet zijn toen zij Jezus verwachtte. Ook zijn er christenen die menen dat Jozef al wat ouder was. Hij zou weduwnaar zijn en al een paar kinderen uit zijn eerste huwelijk hebben. Onder rooms-katholieken vindt deze gedachte ingang omdat men veronderstelt dat Jozef en Maria geen geslachtsgemeenschap hebben gehad. Terwijl in de Bijbel verteld wordt dat Jezus broers en zussen had (Mat. 13:55-56: 'Maria is toch zijn moeder, en Jakobus en Josef en Simon en Judas, dat zijn toch zijn broers? En wonen zijn zusters niet allemaal bij ons?').

²³ Lucas 2:27b: Jezus' ouders hun kind daar binnenbrachten om met hem te doen wat volgens de wet gebruikelijk is.

²⁴ Leviticus 12:3-7: Op de achtste dag moet het kind besneden worden. Daarna duurt het nog drieëndertig dagen voor ze rein is na haar bloeding bij de bevalling; tijdens deze periode mag ze niets aanraken dat heilig is en de HEER toebehoort, en mag ze het heiligdom niet binnengaan. (...)Wanneer de periode van haar reiniging is verstreken, moet ze – of ze nu van een zoon of van een dochter bevallen is – een eenjarige ram als brandoffer aanbieden en een jonge gewone duif of een tortelduif als reinigingsoffer. Ze moet de offerdieren naar de priester brengen, bij de ingang van de ontmoetingstent. Hij biedt de offers aan de HEER aan en voltrekt voor haar de verzoeningsrite. Dan is ze, na haar bloedverlies, weer rein.

²⁵ Jozef en Maria droegen Jezus op aan God omdat Jezus het eerste kind van Maria was. Eerstgeboren kinderen moesten aan de Heer worden gewijd (Ex. 13:2: 'Wijd alle eerstgeborenen aan mij; alles wat bij de Israëlieten of bij hun vee als eerste de moederschoot verlaat behoort mij toe.')

In onze tijd heeft het opdragen van een kind een iets andere betekenis. Christelijke ouders die een kind opdragen beloven om alles te doen wat binnen hun vermogen ligt om het kind in een goddelijke manier op te voeden en voor hun kind te blijven bidden tot het zelf een besluit kan nemen over het volgen van God. Het behoort tot de verantwoordelijkheid van de ouders het kind christelijk op te voeden en te onderwijzen in de en uit de Bijbel. En zij beloven voor hun kind een voorbeeld te zijn door christelijk en godvrezend te leven en vurig voor het kind te bidden. De belofte voor een christelijke opvoeding en voorbeeld is ook onderdeel van de doopbelofte van de ouders wanneer het kind gedoopt wordt.

²⁶ Numeri 18:16: Zodra een eerstgeborene een maand oud is, moetje hem laten vrijkopen voor een vast bedrag van vijf sjekel zilver.

²⁷ We moeten niet onderschatten wat het verhaal van Maria's zwangerschap in de dorpsgemeenschap teweeggebracht had. Niet gehuwd, toch zwanger. Nee, Jozef was de vader niet, de heilige Geest (Mat. 1:18b en 20). En die man dan die een paar maanden eerder bij haar aan de deur was (Luc. 1:26-28a)? De wet was heel duidelijk over buitenechtelijke geslachtsgemeenschap. Maria zou eigenlijk ter dood gebracht moeten worden ((Deut. 22: 20-21). Jozef wilde dat niet (Mat. 1:19), deed misschien wel of hij toch de vader was. Maar hij wilde wel van haar naar Deuteronomium 24:1 van haar scheiden. Hoe dan ook, het zal de goede naam van Jozef en Maria bepaald niet ten goede gekomen zijn.

²⁸ Lucas 2:28: nam hij het in zijn armen en loofde hij God.

²⁹ Lucas 2:30-31: Want met eigen ogen heb ik de redding gezien die u bewerkt hebt ten overstaan van alle volken.

³⁰ Lucas 2:29: Nu laat u, Heer, uw dienaar in vrede heengaan, zoals u hebt beloofd.